

ימי בין המצרים ותשעה באב

במשנתו של הרב פינקוס זצ"ל

(ליקוט מתוך הספר "גלות ונחמה")

מבחן האכפחיוח

לכל אחד יש אכפתיות במידה מסוימת. אם ביום חם מתקלקל המזגן – אכפת לנו... אם המקרר שובק חיים – אנו לא ישנים בלילה...

עיקר העבודה בימי שלושת השבועות היא, **כמה אכפת לנו מהקב"ה, מצער השכינה!**

בכל החגים והמועדים אנו שמחים, אבל עדיין אין זו הוכחה על דבקות אמיתית בקב"ה, כי בחתונה כל אחד יכול לשמוח ולרקוד. קל לרקוד בשמחת תורה ובפורים, קל לשמוח בפסח, ואפילו אפשר לצעוק בתפילות הימים הנוראים...

אך **המבחן האמיתי הוא בשלושת השבועות ובתשעה באב**. האם אכפת לנו רק על עצמנו, או שהצער יותר עמוק. יש כאן מערכת של מעשים: לא לשמוח שלושה שבועות, לא לכבס ולהתרחץ תשעה ימים, לצום בתשעה באב... זוהי מערכת שבאה לברר, להבהיר ולהעמיק את האכפתיות.

בלוויה בוכה רק מי שמרגיש קרוב! רק מי שבאמת מרגיש קרוב לקב"ה, מרגיש בצערם של ישראל – בוכה בתשעה באב. הבכי הוא ביטוי לקשר של אהבה עמוק עמוק עד אין סוף!

הבכי - על חסרון השראת השכינה

בתשעה באב לא בוכים על העבר, לא בוכים על חלב שנשפך, אלא על ההווה.

בית המקדש היה מקום השראת השכינה. על ידי בית המקדש חיינו ביחד עם בורא העולם. איננו בוכים על חורבן בית המקדש, אלא על **חסרון השראת השכינה**, על כך שאנו רוצים לחיות ביחד עם בורא עולם.

כשנשב בתשעה באב על הרצפה ונבכה, נבטא את הבקשה שלנו ש"רצוננו לראות את מלכנו", כמו שכתוב בשיר השירים: "השבעתי אתכם בנות ירושלים, אם תמצאו את דודי מה תגידו לו, שחולת אהבה אני", נבכה בכי על הקב"ה, בכי עם הרגשה שמי שפורש מהקב"ה פורש מן החיים, בכי מעומק הלב, כמו בעל שבוכה על אשת נעוריו. כי הרי אנו רוצים את הקב"ה איתנו.

בכי זה על הרצון והכמיהה להתקרבות להשי"ת, הוא הוא זה שגורם שנתקרב לבורא עולם.

לאחר בכי זה כבר לא חסר לנו שום דבר. אם אנו בוכים מתוך געגועים לבורא עולם, על ידי בכי זה הבורא-עולם כבר נמצא איתנו, על ידי כך **כאילו נבנה בית המקדש בתוך הגלות**.

ובעקבות זה יבוא יום שנקבל פני השכינה, כי התגעגענו אל השכינה.

משמעותו של תשעה באב

תשעה באב נקרא "**מועד**": "קרא עלי מועד לשבור בחורי" (איכה א, טו).

"מועד" פירושו יום שפורץ בו אור. **בימים אלו פורץ אור גדול**. בימים אלו נפתחת פנימיות הלב של הקב"ה. מי שמצטרף לבכי של עם ישראל, מי שמרגיש את הלב, את האכפתיות של הקב"ה מבניו האהובים – שם נמצא כל האושר!

מחד, אלו ימים עצובים ביותר, אבל מאידך אפשר לזכות בימים אלו לדברים שאי אפשר להשיגם בזמנים אחרים. אם נבטא את האכפתיות שלנו ונבקש על עם ישראל הנמצא בצרה. עלינו לרחם ולהצטער על המצב הקשה של עם ישראל – כל כך הרבה ילדים יקרים של בורא כל העולמים שמרוחקים ומנותקים ממנו!

יש מליצה שאומרת שביום כיפור למי יש זמן לאכול, ובתשעה באב מי יכול לאכול. המליצה הזו היא רק חצי אמת, כי אם נבין טוב את המשמעות של תשעה באב, נגיד גם על תשעה באב: למי יש זמן לאכול.

תשעה באב זהו **יום מלא עבודה**, אם רק נעשה את העבודה הזאת כמו שצריך. נצעק את הצעקה כמו שצריך, לא רק נסתכל מתי ייגמר הצום, לא נסתכל על החיים של היום אלא נתגעגע לחיים של פעם.

ואם נזכה להשתתף בצערו של הקב"ה, אנו מובטחים שבאותו יום שהקב"ה ירחם על עמו, גם אנחנו נהיה שם!

וכמו שאמרו חז"ל: "**כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בבניינה**".

על דא קא בכינא

חוסר הבכי והדמעות נובע **מחיסרון בהרגשה**. אנו מרוצים מהלימוד ומהתפילה, מסתפקים במסכת אחת...

אבל להיכן הלך כל השפע? מה חסר לנו? מדפי החנויות מלאים במגוון עצום של מוצרים... המקרר מלא... ואנחנו שמחים. וכי על כך שפכנו דם?! הרי **עלינו לבכות שנזכה לדעת את כל הש"ס, לבכות שנזכה להתפלל כמו בעל ה"יסוד ושורש העבודה"**...

זוהי העבודה לתשעה באב. לבכות ולהתעורר על החיסרון, לא לוותר על השגות גבוהות יותר, ולרצות להגיע למצב שהשפע יהיה ברוחניות.

* * *

מי שאינו מסוגל לבכות בימי "בין המצרים" על חורבן בית המקדש ועל גלות השכינה, עליו לשבת על הרצפה ולבכות בבכי מר על חורבן הקודש בקרבו. לבכות על כך שאינו מסוגל לבכות, ועל שלא אכפת לו ואין לו שייכות לאבדן בית המקדש. כאשר אינו מרגיש את החיסרון של בית המקדש, הרי חסרונו ברוחניות ניכר וגלוי, ועל דא קא בכינא, ועל זה ראוי באמת להתעורר בבכי.

דור השפע

משל למלך שהיה לו בן יחיד והבן משתולל. האבא מדבר איתו אך שום דבר אינו עוזר. האבא הטוב, מחוסר ברירה, נותן לבנו מכות. בתחילה המכות עוזרות אך אחר כך חוזר הבן לסורו. לוותר אי אפשר – "מלך במשפט יעמיד ארץ", ולכן אומר המלך: "היות ואני הכי קרוב לבני, תנו לי את המכות, כי דין צריכים לעשות". לקחו את המלך ונתנו לו מכות. בנו של המלך ראה זאת והלך לעסקיו, כי הרי כבר לא כואב לו.

מאז חורבן בית המקדש עד לא לפני הרבה זמן, נתן לנו הקב"ה מכות שנחזור בתשובה. כמה דם של עם ישראל נשפך, כמה דמעות נשפכו מהעיניים. בדור האחרון לאחר שכל זה לא עזר, מרחם הקב"ה על עמו, מחזיר אותנו לארץ הקודש. יש לנו הרבה תענוגים רוחניים וגשמיים, הכל טוב לנו, אבל הרי מידת הדין דורשת שנקבל מכות, בגלל זה השכינה הקדושה מתגוללת באשפתות. היכן שבת, היכן תפילין, היכן שמע ישראל, היכן התורה הקדושה...

אנחנו מסתובבים וטוב לנו, אף אחד לא מכה אותנו. אנחנו בבית אצל אבא אבל את כל המכות כביכול הוא סופג. **תענוגי עוה"ז יש לנו, אבל מידת הדין פוגעת בדברים הרוחניים**. את זאת עלינו להרגיש בתשעה באב. זה הזמן המיועד לכך, כי כל זה נגרם מחורבן בית המקדש.